

PODKARPACKI PROGRAM ODNOWY WSI NA LATA 2021-2025

I Wstęp

Procesy związane z odnową wsi mają kilkudziesięcioletnią historię, w sposób usystematyzowany są wdrażane w krajach Unii Europejskiej już od lat 70-tych. W Polsce zostały zapoczątkowane w połowie lat dziewięćdziesiątych i opierają się na implementacji najlepszych doświadczeń europejskich, głównie niemieckich i austriackich, a także wiedzy zdobytej przy okazji realizacji programów regionalnych oraz dobrych praktyk z obszaru innych województw.

Członkostwo Polski w strukturach Unii Europejskiej stawia nowe wyzwania w zakresie rozwoju regionalnego. Jednym z jego założeń jest realizacja modelu wielofunkcyjnego rozwoju wsi. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich nie jest możliwy bez bezpośredniego i szerokiego udziału społeczności lokalnych, które powinny przejąć odpowiedzialność za przyszłość wsi, wykorzystanie miejscowych zasobów, ukierunkowanie lokalnych inicjatyw między innymi poprzez formułowane oddolnie wizje rozwoju swoich miejscowości.

Nie ulega wątpliwości, iż podkarpacka wieś na przestrzeni lat będzie w dalszym ciągu ulegać przemianom.

W wielu przypadkach rozwój obszarów wiejskich odbywał i odbywa się na zasadzie przenoszenia rozwiązań miejskich zarówno w zakresie infrastruktury, budownictwa oraz stylu życia. Takie rozwiązania skutkują niejednokrotnie alienacją i zanikiem poczucia wspólnoty jej mieszkańców, indywidualności i tożsamości wsi.

Prezentowany projekt dokumentu powstał w oparciu o doświadczenia wynikające z realizacji dwóch poprzednich edycji Programu w latach 2011-2016 oraz 2017-2020, a także wnioski wynikające z wdrażania przez Samorząd Województwa niektórych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Stanowi jeden z czynników zapobiegania niekorzystnym tendencjom związanym z zanikiem tradycyjnych elementów od zawsze towarzyszących polskiej wsi zarówno w sferze materialnej jak i duchowej. Jest też swego rodzaju miernikiem rozwoju świadomości lokalnych grup liderów wiejskich.

II Cel Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi.

Zasadniczym celem Programu jest dostarczenie mieszkańcom podkarpackich obszarów wiejskich instrumentów, w ramach których możliwa staje się integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej. Program ma przyczyniać się do:

- zaspokajania potrzeb społeczno-kulturowych, turystycznych, rekreacyjnych i edukacyjnych,
- modernizowania przestrzeni wiejskiej,
- rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,
- pielęgnowania tożsamości kulturowej w celu zachowania tradycji i dziedzictwa kulturowego podkarpackiej wsi,
- rozwoju społeczeństwa obywatelskiego,
- promowania idei samorządności,
- podnoszenia świadomości społecznej,
- przygotowania mieszkańców obszarów wiejskich do pełnienia funkcji społecznych (sołtysów, radnych, liderów wiejskich),
- promowania idei zrzeszania się i partycypacji w realizacji zadań publicznych (również w formie partnerstwa),
- podnoszenia umiejętności i kompetencji członków grup i stowarzyszeń działających na obszarach wiejskich,
- propagowania postaw patriotycznych,
- konsolidacji i integracji lokalnych potencjałów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

Program ma umożliwiać realizację przy udziale samorządu gminy drobnych inicjatyw pochodzących bezpośrednio od członków grup społecznych funkcjonujących na obszarach wiejskich, dzięki współpracy mieszkańców reprezentujących różne sektory zawodowe dochodzi do integracji lokalnych środowisk. Program wpisuje się w założenia Strategii Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030 (SRW 2030) w tym w Terytorialny wymiar SRW 2030 (dział VII) w zakresie wspierania obszarów wiejskich – „Wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku” poprzez wspieranie takich obszarów jak:

1. „Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym”,
2. „Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej”,
3. „Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej”.
4. „Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”,.

Program ma również bezpośredni lub pośredni wpływ na następujące obszary tematyczne i priorytety SRW 2030:

1. drugi obszar tematyczny „Kapitał ludzki i społeczny” w następujących Priorytetach:
 - 2.1 Edukacja
 - 2.3 Kultura i dziedzictwo kulturowe
 - 2.5 Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny
 - 2.6 Włączenie społeczne
 - 2.7 Aktywny styl życia i sport
2. trzeci obszar tematyczny „Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska” w Priorytecie:
 - 3.5 Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki
3. czwarty obszar „Dostępność usług” w Priorytetach:
 - 4.2 Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych
 - 4.4 Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa.

III Regulacje ogólne

1. **Program finansowany jest między innymi ze środków Województwa Podkarpackiego.**
2. **Program realizowany jest głównie w oparciu o zestaw działań obejmujących elementy takie jak:**
 - a) **Działania służące realizacji Soleckich Strategii Rozwoju Wsi.**
 - b) **Działania służące realizacji koncepcji „Uniwersytet Samorządności”.**
 - c) **Działania szkoleniowo – aktywizujące.**
 - d) **Działania promocyjne Programu i wsparcie informacyjno-komunikacyjne.**
 - e) **Konkurs „Piękna wieś podkarpacka”.**

Powyższe elementy Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi służyć mają przede wszystkim umacnianiu podejścia mieszkańców obszarów wiejskich do postrzegania środowiska, w którym przyszło im żyć i funkcjonować. W pierwszej kolejności ma zwrócić uwagę na wartość otaczających ich zasobów i bogactw dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego, usytuowanych w bezpośrednim i dalszym otoczeniu. Walory te bywają niedostrzegane, a w konsekwencji pozbawione są właściwej ochrony ze strony mieszkańców danej społeczności. Często są one wręcz niszczone, bądź wypierane przez elementy współczesnej kultury masowej. Powoduje to utratę istotnych elementów dziedzictwa obszarów wiejskich (np. w dziedzinie architektury wiejskiej, obyczaju, krajobrazu itp.), które mogłyby stanowić podstawę silnej tożsamości społeczności wiejskiej, a w efekcie być podstawą do tworzenia specyficznych produktów lokalnych i ich wykorzystania w rozwoju gospodarczym wsi.

W dalszej perspektywie wyżej wymienione elementy Programu służą wyposażeniu grup odnowy wsi w kluczowe umiejętności służące samodzielnemu rozwiązywaniu problemów społeczności wiejskiej oraz zarządzania rozwojem lokalnym.

Realizacja Programu powinna odbywać się w oparciu o przewidywaną sekwencję działań rozłożonych w czasie. Istotnym jest w tym przypadku zachowanie odpowiedniej chronologii i niezbędnej elastyczności. Kolejność posiada znaczenie zasadnicze, gdyż prowadzenie pełnego procesu odnowy powinno odbywać się w oparciu o wiedzę i umiejętności jego uczestników (tj. zbudowania odpowiedniego potencjału ludzkiego i organizacyjnego), a te z kolei pozyskiwane będą systematycznie.

a) Działania służące realizacji sołeckich strategii rozwoju wsi.

W ramach Programu funkcjonować będą Sołeckie Grupy Odnowy Wsi reprezentowane przez przedstawicieli lokalnych społeczności zaangażowanych w Program. Powyższe grupy stworzą Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi, w których określą zasoby oraz potencjał swojej miejscowości, wskażą silne i mocne strony oraz przedstawią program krótko i długoterminowy ze wskazaniem rodzaju i zakresu zadań planowanych do realizacji za pomocą Programu, środków z funduszu sołeckiego lub pochodzących ze środków zewnętrznych.

Samorząd Województwa Podkarpackiego będzie wspierał realizację zadań wskazanych w ramach Sołeckich Strategii Rozwoju Wsi poprzez dofinansowanie zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

Środki finansowe przyznane zostaną na zasadach ujętych w szczegółowych warunkach i trybie przyznawania pomocy przyjętych stosowną uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego. Nabory wniosków odbywać się będą cyklicznie w każdym roku trwania Programu. Rozliczenie zrealizowanych zadań nastąpi w danym roku kalendarzowym w którym przeprowadzono nabór.

b) Działania służące realizacji koncepcji „Uniwersytet Samorządności”.

Powstanie „Uniwersytetu Samorządności” ma na celu wdrażanie działań ukierunkowanych na wspieranie idei społeczeństwa obywatelskiego na obszarach wiejskich.

Głównym założeniem „Uniwersytetu Samorządności” jest stworzenie warunków do przeprowadzenia inicjatyw edukacyjnych polegających na organizacji szkoleń, zajęć, kursów, warsztatów które stanowiłyby odpowiedź na całość zapotrzebowania lokalnych społeczności w zakresie samorządności, których realizacja pozwoli podnieść poziom świadomości i aktywności społecznej na obszarach wiejskich województwa podkarpackiego.

Główne założenia i funkcje jakie spełni „Uniwersytet Samorządności” to:

- rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
- propagowanie idei samorządności wśród mieszkańców obszarów wiejskich województwa podkarpackiego,
- realizowanie inicjatyw mających podnieść poziom świadomości prawnej (głównie w zakresie prawa samorządu terytorialnego) społeczeństwa podkarpackich obszarów wiejskich,
- przygotowanie przedstawicieli społeczności wiejskich do realizacji funkcji społecznych (liderzy wiejscy, sołtysi, radni),
- poprawa komunikacji pomiędzy mieszkańcami obszarów wiejskich i instytucjami publicznymi, zminimalizowanie zjawiska wykluczenia cyfrowego,
- propagowanie idei zrzeszania się i partycypacji w realizacji zadań własnych gminy (stowarzyszenia na rzecz rozwoju wsi, formuła partnerstwa publiczno-społecznego oraz partnerstwa publiczno-prywatnego),
- przygotowanie liderów wiejskich oraz organizacji społecznych działających na obszarach wiejskich do tworzenia dokumentów programowych oraz pozyskiwania środków zewnętrznych,
- zapoznanie społeczności wiejskiej z możliwościami produkcji, rejestracji i promocji produktów lokalnych oraz lokalnego dziedzictwa materialnego,
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji członków grup i stowarzyszeń np. OSP,
- prezentacja dobrych praktyk,
- konsolidacja i integracja potencjałów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich,
- propagowanie postaw patriotycznych, tradycyjnych wartości, działania na rzecz rozwoju „Małych Ojczyzn”,

Program zmierza do powstania jednego „Uniwersytetu Samorządności” w każdym z 21 powiatów województwa podkarpackiego.

c) Działania szkoleniowo – aktywizujące.

Działania szkoleniowo-aktywizujące realizować będzie Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich (Departament PROW) Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie. Rolą tych działań jest zainicjowanie procesu tworzenia Sołeckich Grup Odnowy Wsi oraz przygotowanie potencjalnych beneficjentów do uczestniczenia w Programie. Głównym zadaniem jest przygotowanie liderów do prowadzenia działań w ramach odnowy wsi w swojej społeczności lokalnej poprzez przekazanie im niezbędnej wiedzy i umiejętności w tym zakresie. Celem tego cyklu jest również pobudzenie do długofalowej aktywności na rzecz odnowy wsi. Zasadniczą jego funkcją jest wygenerowanie nowych, twórczych i niejednokrotnie innowacyjnych pomysłów dotyczących odnowy wsi.

Cykl szkoleniowo-aktywizujący, składać się będzie m. in. z następujących elementów:

1. Warsztaty „Planowanie w procesie odnowy wsi” (stacjonarne, on-line).

2. Inne formy szkoleniowe (stacjonarne, on-line).

d) Działania promocyjne Programu i wsparcie informacyjno-komunikacyjne

Działania informacyjno-promocyjne związane z Programem prowadzić będzie Departament PROW oraz Beneficjenci Programu.

W ramach powyższego prowadzona będzie dotychczasowa strona internetowa www.odnowawsi.podkarpackie.pl, zawierająca niezbędne informacje związane z ogólną koncepcją Programu i jego uczestnikami. Strona będzie również źródłem informacji na temat bieżących spotkań, warsztatów i szkoleń. W tym celu można wykorzystać nowe technologie informacyjno-komunikacyjne w postaci portali internetowych o charakterze społecznościowym służących jako regionalna platforma wymiany doświadczeń odnowy wsi lub innych usług służących komunikacji, przepływowi informacji i wymiany doświadczeń a także formy tradycyjne (np. wydawnictwa papierowe). Ten instrument oprócz dużego pakietu zawierającego informacje o odnowie wsi, biblioteki materiałów poświęconych „odnowie” posiadałby przede wszystkim bardziej interaktywny charakter, pozwalając na kontaktowanie się grup odnowy wsi między sobą, a także na generowanie przez uczestników nowych usług świadczonych za pośrednictwem Internetu (np. forum wymiany doświadczeń).

Działania promocyjne i informacyjne realizowane będą również przez Beneficjentów Programu poprzez zamieszczenie tablicy informacyjnej, informacji w lokalnej prasie i gminnych serwisach internetowych, czy poprzez promowanie realizowanych inicjatyw za pośrednictwem organizowanych wydarzeń gminnych. Działania promocyjne będą mogły stanowić jedno z kryteriów uzyskania punktów w ramach aplikacji o pomoc.

e) Konkurs „Piękna Wieś Podkarpacka”

Konkurs „Piękna Wieś Podkarpacka” jest istotnym elementem Programu, który ma na celu pokazanie piękna wiejskiego krajobrazu jak również dbałości mieszkańców o swoje otoczenie. Równocześnie konkurs ma promować ideę wspólnego działania społeczności wiejskiej oraz identyfikację i rozpowszechnianie najlepszych wzorców współpracy lokalnej społeczności, w celu uzyskania wspólnej korzyści, jaką jest przyjazna dla mieszkańców, zadbane, piękna wieś stanowiąca wizytówkę regionu.

Celem konkursu jest wspieranie rozwoju wsi poprzez pobudzanie szeroko rozumianej aktywności społecznej. To doskonała okazja do promowania i nagradzania tych sołectw z terenu województwa podkarpackiego, które dbają o kształtowanie ładu przestrzennego oraz pielęgnują środowisko naturalne, wyróżniają się w dziedzinie podnoszenia estetyki wsi, chronią lokalne dobra kultury i krajobraz oraz aktywizują społeczność sołectwa do wspólnych działań. Konkurs ma wyłaniać te miejscowości, w których mieszkańcy w sposób szczególny dbają o walory swojej wsi poprzez integrację i zaangażowanie, gdzie głównym wyznacznikiem nie muszą być czynniki ekonomiczne.

Konkurs odbywać się będzie cyklicznie raz w roku i ma stanowić inspirację dla naśladowców, pokazując najlepsze efekty uzyskane w danej miejscowości.

3. System wsparcia instytucjonalnego

Realizacja Programu możliwa jest dzięki stałemu wsparciu ze strony różnego rodzaju instytucji, zwłaszcza administracji samorządowej różnego szczebla poczynając od samorządu gminnego do wojewódzkiego. Działanie to może przybierać zarówno formy finansowe w postaci udzielanej pomocy, jak i pozafinansowe w postaci szkoleń, doradztwa, promocji, itp.

3.1 Rola samorządu gminy

Wsparcie ze strony gminy jest podstawową formą pomocy dla społeczności lokalnych, bez którego odnowa wsi nie jest w stanie zaistnieć w sposób trwały, ani też przetrwać w dłuższym okresie.

Gminy uczestniczące w Programie powinny w szczególności zadbać o:

- podjęcie stosownych uchwał w odniesieniu do Programu,
- wyznaczenie kompetentnego pracownika danego urzędu gminy, który pełnił będzie funkcję koordynatora. Wyznaczona osoba powinna posiadać umiejętności i warunki do współpracy z sołectkimi grupami odnowy wsi oraz być w stałym kontakcie z liderami grup odnowy wsi i być do dyspozycji liderów,
- koordynowanie inicjatyw podejmowanych na szczeblu sołectwa z działaniami prowadzonymi przez gminę na jego terenie z uwzględnieniem zarówno innych programów gminnych, jak również planów budżetowych,
- monitorowanie realizacji Sołeckich Strategii Rozwoju Wsi oraz inicjatywy „Uniwersytet Samorządności”,
- zapewnienie równego dostępu do usług szkoleniowych mieszkańcom innych gmin z terenu danego powiatu,
- partycypację w kosztach realizacji projektów.

3.2 Rola Samorządu Województwa.

Rolą samorządu województwa jest wdrażanie Programu w szczególności poprzez:

- organizowanie warsztatów, konferencji szkoleniowych itp.
- ogłaszanie naborów wniosków,
- dokonywanie oceny wniosków i zawieranie umów,
- wypłata środków finansowych,
- dokonywanie kontroli realizacji projektów,
- podejmowanie działań informacyjno-promocyjnych dot. Programu,
- przeprowadzenie konkursu „Piękna Wieś Podkarpacka”,
- monitorowanie realizacji Programu,

- partycypację w kosztach realizacji projektów.

3.3 Inne Instytucje

Dodatkowym wsparciem dla procesu wdrażania Programu na terenie województwa podkarpackiego mogą być organizacje pozarządowe (NGO) w tym Lokalne Grupy Działania i inne jednostki działające na rzecz aktywizacji i wspierania inicjatyw lokalnych mieszkańców. Organizacjami wspierającymi w sposób szczególny mogą być podmioty prowadzące szeroko pojętą działalność edukacyjną np. Uniwersytety Ludowe.

LGD - Idea oddolnego podejścia przyświecająca modelowi leaderowskiemu może mieć doskonałe przełożenie na inicjowanie oraz prowadzenie procesów odnowy poszczególnych miejscowości. Opracowane i realizowane przez poszczególne LGD Lokalne Strategie Rozwoju z zasady opierają się na lokalnych zasobach i uwzględniają potrzeby lokalnych społeczności. Strategie opracowywane na poziomie sołectkim z jednej strony mogłyby stanowić uszczegółowienie strategii opracowywanych przez LGD z drugiej stanowić źródła, w oparciu o które strategie te mogłyby być aktualizowane. W przypadku ścisłej korelacji pomiędzy wspomnianymi wyżej dokumentami (strategiami) również zasoby kadrowe poszczególnych biur LGD mogłyby zostać włączone w proces wdrażania Programu np. poprzez organizację szkoleń, doradztwo itp.

Podmioty prowadzące działalność edukacyjną – bogata wiedza i działalność edukacyjna, a także zaplecze techniczne wykorzystywane przez wspomniane podmioty mogą być elementami bardzo pomocnymi w działalności na rzecz wsparcia rozwoju obszarów wiejskich realizowanych przez Program. Działalność Uniwersytetów Ludowych może znacząco przyczynić się do wsparcia działalności inicjatywy „Uniwersytet Samorządności”, jak również poprzez doradztwo, szkolenie czy pobudzenie do działalności lokalnej społeczności przy tworzeniu sołectkich strategii.

Organizacje pozarządowe (NGO) – struktura organizacyjna, zaplecze techniczne oraz kadrowe pozwoli Sołectkim Grupom Odnowy Wsi sprawniej realizować zadania. Swoim zaangażowaniem mogą sprawnie włączyć się w procesy realizacji Programu poprzez uczestnictwo na zasadzie partnerstwa, co jest istotnym elementem Programu.

4. Monitoring i ewaluacja Programu

Proces monitorowania ma na celu umożliwienie dokonywania korekt pozwalających na wzbogacenie Programu o nowe elementy, gdyby zaistniała taka konieczność. Konieczne jest stworzenie pełnego systemu obejmującego monitoring procesu wdrażania Programu polegający na zbieraniu danych, ich analizie oraz formułowaniu wniosków.

Ewaluacja Programu przeprowadzona zostanie w roku kolejnym po jego zakończeniu z wykorzystaniem ankiety ewaluacyjnej.

W ramach prowadzonej ewaluacji powinna zostać dokonana ocena osiągniętych wyników realizacji Programu na podstawie, której sformułowane zostaną wnioski podsumowujące jego realizację.

5. Przewidywane efekty i korzyści płynące z realizacji Programu Odnowy Wsi Województwa Podkarpackiego

Pełne efekty realizacji Programu widoczne będą dopiero w perspektywie kilkuletniej.

Bezpośrednim efektem wdrożenia Programu będzie wsparcie realizacji założeń celów i priorytetów określonych w Strategii Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030.

Przewidywane efekty realizacji Programu można rozpatrywać w 3 płaszczyznach:

1. Z punktu widzenia korzyści dla społeczności wiejskich,

- wzrost poczucia tożsamości,
- integracja społeczności wiejskiej,
- poprawa jakości życia,
- nabycie umiejętności realizowania przedsięwzięć i projektów, a w konsekwencji zdolności do kierowania rozwojem własnej społeczności
- większa partycypacja w życiu społecznym,
- wzrost poziomu świadomości społecznej,
- wzrost poziomu wiedzy ogólnej społeczności lokalnej,
- poprawa komunikacji pomiędzy mieszkańcami obszarów wiejskich i instytucjami publicznymi.

2. Z punktu widzenia korzyści dla gmin,

- maksymalizacja efektywności wykorzystania pozyskanych środków,
- wzrost aktywności mieszkańców sołectw,
- uporządkowanie przestrzenne wsi oraz nieruchomości publicznych,
- aktywizacja gospodarcza - stworzenie nowych możliwości dla podmiotów gospodarczych,
- wzbogacenie życia społeczno – kulturalnego i zwiększenie możliwości promocji gminy,
- promowanie alternatywnych sposobów realizacji usług publicznych.

3. Z punktu widzenia Województwa Podkarpackiego.

- uzyskanie platformy wymiany doświadczeń i nowych źródeł informacji,
- przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego (wzrost dochodów budżetu, wzrost możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych i inwestorów),
- możliwość dynamizacji rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich,

- stworzenie możliwości bezpośredniego współdziałania samorządu województwa ze społecznościami lokalnymi i rozszerzenie doświadczeń w kreowaniu regionalnej polityki rozwoju na obszarach wiejskich,
- umacnianie i propagowanie tradycji występujących na obszarach wiejskich,
- wzrost aktywności mieszkańców dzięki zwiększeniu ich świadomości społecznej.

6. Beneficjenci Programu

Beneficjentem Programu jest gmina mająca siedzibę na terytorium województwa podkarpackiego.

7. Zakres projektów i warunki uczestnictwa

7.1 Kryteria dostępu

a) Dla działań realizowanych w oparciu o Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi.

Warunkiem przystąpienia gminy do Programu jest przedłożenie przez gminę uchwał:

- zebrania wiejskiego o zgłoszeniu sołectwa do uczestnictwa w Programie,
- rady gminy o przystąpieniu do Programu.

Do Programu może zostać zgłoszone przez gminę sołectwo, z wyłączeniem tych, które w latach 2017 – 2020 dwa lub więcej razy zrealizowały projekty dofinansowane w ramach Programu.

Beneficjenci będą mogli realizować zadania w ramach inicjatyw oddolnych lokalnej społeczności, wpisanych do utworzonej w ramach Programu Sołeckiej Strategii Rozwoju Wsi realizujące cele Programu.

b) Dla działań w ramach inicjatywy „Uniwersytet Samorządności”.

Beneficjenci będą mogli realizować zadania zmierzające do osiągnięcia celu Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2021-2025 polegającego na rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez wykonanie etapów inwestycyjnych i edukacyjnych według szczegółowych wytycznych na dany rok Programu.

8. Wyłączenia

a) Z zakresu dofinansowania na realizację Sołeckich Strategii Rozwoju Wsi wyłączone są operacje, które dotyczą:

- budowy/ przebudowy/ remontu dróg,
- budowy/przebudowy/remontu chodników przy drogach,

- budowy/przebudowy/remontu oświetlenia ulicznego przy drogach,
- budowy/przebudowy/remontu parkingów oraz nawierzchni utwardzanej placów z przeznaczeniem na parking,
- budowy/przebudowy/remontu wiat przystankowych.

b) Z zakresu z dofinansowania na realizację koncepcji „Uniwersytet Samorządności” wyłączone są operacje, które dotyczą:

- budowy/ przebudowy/ obiektów budowlanych.

9. Realizacja Programu

9.1 Realizacja Programu w zakresie projektów ujętych w Sołeckich Strategiach Rozwoju Wsi.

Podkarpacki Program Odnowy Wsi na lata 2021-2025 realizowany będzie zgodnie z ramowym harmonogramem. Gminy będą mogły przystąpić tylko w pierwszym roku jego trwania. Samorządy będące uczestnikiem Podkarpackiego Programu Odnowy wsi na lata 2021-2025, zgłosić będą mogły tylko jedno sołectwo. W czwartym roku realizacji Programu będzie możliwość dokonania przez Gminę zmiany sołectwa biorącego udział w Programie.

Przyznanie środków finansowych z budżetu województwa odbywać się będzie na podstawie Uchwały Sejmiku Województwa Podkarpackiego. Środki finansowe przyznane zostaną beneficjentom w limicie dostępnym w ramach budżetu przewidzianego na dany rok realizacji Programu. O przyznaniu pomocy decydować będzie większa liczba punktów na liście rankingowej.

9.2 Realizacja Programu dotycząca koncepcji „Uniwersytet Samorządności”.

W zakresie inicjatywy „Uniwersytet Samorządności” obowiązują odrębne zasady, które zostaną określone w szczegółowych warunkach i trybie przyznawania pomocy przyjętych stosowną uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego. Nabory wniosków odbywać się będą cyklicznie w każdym roku trwania Programu. Rozliczenie zrealizowanych zadań nastąpi w danym roku kalendarzowym w którym przeprowadzono nabór.

W ramach ogłoszonego naboru wnioski mogą złożyć wszystkie gminy wiejskie i miejsko-wiejskie z terenu województwa podkarpackiego. W 2021 r. zostaną wybrane gminy do realizacji inicjatywy „Uniwersytet Samorządności” (jedna gmina z terenu danego powiatu).

Koncepcja obejmuje dwa etapy:

- I inwestycyjny – realizowany w 2021 r.,
- II edukacyjny – realizowany w kolejnych latach trwania Programu.

I etap inwestycyjny obejmuje przygotowanie niezbędnej infrastruktury na potrzeby realizacji zakładanych form edukacyjnych. Natomiast II etap polegać będzie na realizacji zadeklarowanych założeń edukacyjnych (z wykorzystaniem stworzonej infrastruktury) przy udziale podmiotów szkolących. Realizacja koncepcji „Uniwersytet Samorządności” obejmuje wykonanie obydwu etapów. Szczegółowe zasady oraz obowiązki gminy realizującej koncepcję oraz Samorządu Województwa Podkarpackiego będzie określała umowa o przyznaniu pomocy. Umowy zawierane będą z beneficjentami wyłonionymi w wyniku przeprowadzonego naboru wniosków. Nabór ma charakter konkursowy.

10. Budżet Programu

Środki na realizację Programu będą określone w budżecie Województwa Podkarpackiego. Szczegółowe warunki i tryb przyznawania pomocy finansowej z budżetu Województwa Podkarpackiego w ramach „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2021-2025” określone zostaną w formie uchwały Zarządu Województwa Podkarpackiego w zakresie realizacji Sołeckich Strategii Rozwoju Wsi oraz odrębnie dla działań służących realizacji koncepcji „Uniwersytet Samorządności”.